

**KOMENTÁŘ ČR KE ČTVRTÉMU STANOVISKU PORADNÍHO VÝBORU K RÁMCOVÉ
ÚMLUVĚ NA OCHRANU NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN OHLEDNĚ PLNĚNÍ ZÁVAZKŮ
Z TÉTO ÚMLUVY ČESKOU REPUBLIKOU (ACFC/OP/IV(2015)004)**

Obsah

ČLÁNEK 3	3
Osobní rozsah uplatňování Rámcové úmluvy	3
Sběr dat	4
ČLÁNEK 4	5
Legislativa proti diskriminaci a její implementace	5
Uplatňování zásad rovného zacházení a zásad proti diskriminaci v případě Romů	7
Obvinění v souvislosti se sterilizací romských žen bez jejich předchozího svobodného a informovaného souhlasu	9
ČLÁNEK 5	10
Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin	10
ČLÁNEK 6	14
Tolerance a mezikulturní dialog	14
Památník v Letech	16
Snaha potírat nenávisť a násilí z etnických nebo rasových důvodů	16
ČLÁNEK 9	17
Dostupnost médií pro příslušníky národnostních menšin	17
ČLÁNEK 10	21
Využití minoritních jazyků v úředním styku	21
ČLÁNEK 11	23
Dvojjazyčné nápisy a místní názvy	23
ČLÁNEK 12	26
Mezikulturní rozměr vzdělávání	26
Rovný přístup ke vzdělání, situace Romů	26
ČLÁNEK 14	28
Výuka minoritních jazyků a v minoritních jazycích a vzdělávání v těchto jazycích	28
ČLÁNEK 15	30
Účast příslušníků národnostních menšin v rozhodovacím procesu	30
Účast Romů	32

Seznam grafů

Graf 1 Dotace programu podpory kulturních aktivit za posledních 5 let	11
Graf 2 Dotace programu podpory přijímání a rozšiřování informací v jazycích národnostních menšin za posledních 5 let	12
Graf 3 Dotace programu podpory přijímání a rozšiřování informací v jazycích národnostních menšin za rok 2014	12
Graf 4 Dotace programu podpory přijímání a rozšiřování informací v jazycích národnostních menšin za rok 2015	12
Graf 5 Dotace programu podpory integrace romské menšiny za posledních 5 let	13
Graf 6 Dotace programu podpory implementace Charty (dvojjazyčné názvy)	23
Graf 7 Dotace programu podpory vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy za posledních 5 let	29

Seznam tabulek

Tab. 1 Národnostně menšinové pořady v ČR v roce 2015	18
--	----

Stanovisko Poradního výboru Rámcové úmluvy na ochranu národnostních menšin (dále jen „Poradní výbor“ a „Rámcová úmluva“) bylo rozesláno členům Rady vlády pro národnostní menšiny (poradní orgán složený ze zástupců státních orgánů a zástupců národnostních menšin; dále jen „Rada“). V dubnu 2016 proběhla v Radě diskuse ke stanovisku a k návrhu komentáře. Názory vyjádřené během diskuse byly při přípravě komentáře vzaty v úvahu.

Komentář se vyjadřuje k hlavním doporučením Poradního výboru, zejména tam, kde bylo zapotřebí doplnit či upřesnit informace obsažené ve zprávě České republiky o plnění Rámcové úmluvy. Je strukturován dle článků Rámcové úmluvy. Jednotlivé komentáře jsou uvedeny citací příslušné části stanoviska Poradního výboru (čísla odstavce).

ČLÁNEK 3

Osobní rozsah uplatňování Rámcové úmluvy

Doporučení

22. *Poradní výbor doporučuje státním orgánům dále pokračovat ve snaze o otevřený a inkluzivní přístup při uplatňování Rámcové úmluvy a o to, aby se zabránilo svévolnému vytváření rozdílů v požívání práv, která zaručuje Rámcová úmluva.*

23. *Poradní výbor dále apeluje na státní orgány, aby pravidelně vyhodnocovaly dopad uplatňování kritéria státního občanství v souvislosti s přístupem k právům minorit tak, aby jeho účinkem nebylo vylučování osob z rozsahu aplikace této úmluvy neoprávněným a svévolným, tedy diskriminačním, způsobem.*

S ohledem na doporučení Poradního výboru vztahovat práva vyplývající z Rámcové úmluvy i na osoby, které nejsou občany České republiky, konstatujeme následující:

a) Vzhledem ke stávající legislativní úpravě této věci dle právního řádu ČR (zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.), se národnostní menšina konstituuje výhradně z občanů ČR hlásících se ke zvolené národnosti/etnicitě. Zákon o právech příslušníků národnostních menšin provádí čl. 25 Listiny základních práv a svobod, přičemž i toto ustanovení počítá s tím, že práva příslušníků národnostních menšin budou přiznávána primárně občanům ČR.

b) Definice národnostní menšiny v Rámcové úmluvě chybí. Pragmaticky se od definice národnostní menšiny upustilo vzhledem k tomu, že se na ní signatářské státy nedokázaly shodnout. Jednotlivé státy přistupují k definici národnostních menšin ve svých vnitrostátních právních řádech různě. Řada smluvních států ve svých vnitrostátních právních řádech, resp. v deklaracích k Rámcové úmluvě omezuje tato práva pouze na občany své země. V této souvislosti připomínáme zejména prohlášení k Rámcové úmluvě učiněná Rakouskem, SRN, Estonskem, Polskem nebo Švýcarskem. Další státy pak práva vyplývající z Rámcové úmluvy přiznávají národnostním menšinám, které historicky existují na jejich území a které rovněž ve svých deklaracích taxativně vypočítávají. Ačkoliv v deklaraci výslovně nezaznívá, že jde o jejich státní občany, vzhledem k historickému charakteru těchto minorit to lze předpokládat. Skutečnost, že Česká republika neučinila k Rámcové úmluvě obdobné prohlášení týkající se vymezení pojmu národnostní menšina, není z našeho hlediska rozhodující, protože samotná Rámcová úmluva učinění takového prohlášení nepředpokládá, resp. nevyžaduje.

Sekretariát Rady ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy v Praze uspořádal v Lichtenštejnském paláci seminář *Právo a zájem států o menšiny - krajany za hranicemi*, který pořádal dne 17. února 2015 v Lichtenštejnském paláci. Navázal na delší spolupráci obou institucí v národnostně menšinových otázkách, která v posledních dvou letech soustavně pomáhá kultivovat debaty na aktuální témata, jako je např. přístup k novým menšinám, konzumace menšinových práv či komunikace tradičních menšinových společenství s nově příchozími komunitami. Aktuálně v loňském roce se objevil problém chápání pojmu národnostní menšina / příslušník národnostní menšiny a postavení mateřského státu příslušné menšiny, a to zejména při nominacích do Rady vlády pro národnostní menšiny za ruskou menšinu. Přednášejícími na semináři byli přední odborníci na národnostně menšinovou problematiku, působící jak na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, tak i na dalších institucích. Účastníky byli zástupci organizací národnostních menšin a představitelé odborné veřejnosti, popř. příslušných zainteresovaných resortů.

Sběr dat

Doporučení

29. *Poradní výbor vyzývá státní orgány, aby zvážily možnost shromažďování informací o situaci národnostních menšin dalšími způsoby mimo sčítání lidu, přičemž je třeba plně dodržovat mezinárodní standardy v oblasti ochrany osobních údajů, zejména pak standardy týkající se ochrany osobních údajů uvedené v doporučení Výboru ministrů (97)18 ohledně ochrany osobních údajů.*

Viz též komentář k bodu 96. Etnická data představují citlivé údaje, které spadají pod standardy týkající se ochrany osobních údajů. Veřejným zájmem je jednoznačně ochrana soukromí, přesto je třeba se etnickými daty zabývat, zvláště pokud se jedná o efektivní přístup k minoritě. Úřad vlády České republiky ve spolupráci s Nadací Open Society Fund Praha uspořádaly v říjnu roku 2015 konferenci s mezinárodní účastí ke sběru dat o rovných příležitostech ve vzdělávání. Společným cílem pořadatelů konference bylo otevřít odbornou diskusi o možnosti sběru a využití tzv. údajů o rovnosti v oblasti vzdělávání za účelem prevence diskriminace žáků. Konference se zúčastnili zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, České školní inspekce, Kanceláře veřejné ochránkyně práv, Úřadu pro ochranu osobních údajů, Českého statistického úřadu, Ústavu výzkumu rozvoje a vzdělávání, společnosti GAC spol. s.r.o., zástupci romské menšiny, nestátních neziskových organizací zabývajících se integrací zdravotně postižených osob, Amnesty International Praha, Ministerstva práce a sociálních věcí, krajských úřadů a odborných platforem zabývajících se otázkou inkluzivního vzdělávání.

ČLÁNEK 4

Legislativa proti diskriminaci a její implementace

32. *Kancelář veřejného ochránce práv se i nadále těší podpoře veřejnosti a každý rok obdrží velké a zároveň rostoucí množství stížností (8 202 v roce 2014, zvýšení oproti 6 339 v roce 2010).¹ Poradní výbor však dodává, že mandát veřejného ochránce práv zůstává omezen, protože ombudsmanovi neumožňuje zahájit soudní řízení ani provádět vyšetřování v jednotlivých případech. Kompetence veřejného ochránce jsou omezeny na vydávání nezávazných doporučení státním orgánům. Dále ombudsman také nemůže monitorovat legislativu ani radit příslušným orgánům v průběhu sestavování zákonů. To výrazně oslabuje schopnost veřejného ochránce práv bojovat proti diskriminaci.*

Tvrzení Poradního výboru, že: „Kompetence veřejného ochránce práv jsou omezeny na vydávání nezávazných doporučení státním orgánům.“, Česká republika komentuje takto: Veřejný ochránce práv má možnost zahájit soudní řízení, konkrétně je od roku 2012 oprávněn podat žalobu k ochraně veřejného zájmu v souladu s § 66 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. Veřejný ochránce práv je též oprávněn podat Ústavnímu soudu ČR návrh na zrušení podzákoného právního předpisu (§ 64 odst. 2 písm. f) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu). Veřejný ochránce práv může mít též postavení vedlejšího účastníka řady řízení vedených před Ústavním soudem (§ 69 odst. 3 zákona o Ústavním soudu). Veřejný ochránce má též pravomoc zasáhnout do legislativního procesu, kdy je oprávněn připomínkovat návrhy právních předpisů a zároveň může podávat vládě doporučení na vydání, změnu nebo zrušení určitého právního předpisu.

Doporučení

33. *Poradní výbor vyzývá státní orgány, aby i nadále podporovaly a spolupracovaly s Kanceláří veřejného ochránce práv, a tak jí umožnily účinně plnit její roli, zejména s ohledem na prosazování doporučení ochránce práv.*

34. *Poradní výbor dále vyzývá státní orgány k tomu, aby zvážily rozšíření pravomocí veřejného ochránce práv, zejména pak s ohledem na možnost provádění vlastního vyšetřování a zahajování soudních řízení.*

Ochránce má již nyní oprávnění zahájit a vést šetření z vlastní iniciativy. Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, který dne 13. dubna 2016 Poslanecká sněmovna projednala ve 2. čtení, by ochránci mohla svěřit pravomoc podat antidiskriminační žalobu a měla by výslovně zakotvit povinnost soukromoprávních subjektů spolupracovat s ochráncem (podat informace a vysvětlení) v oblasti rovného zacházení.²

Specifickým cílem 9.2 d) Strategie romské integrace je rozšíření oprávnění a posílení kapacit Veřejné ochránkyne práv jako orgánu pro rovné zacházení a ochranu před diskriminací.

Doporučení

38. *Poradní výbor odsuzuje hlavně systematickou diskriminaci Romů na trhu s nemovitostmi, kdy mnoho majitelů odmítá pronájem Romům kvůli jejich původu, což vytváří začarovaný kruh ubytoven na okrajích mnoha obcí. Tyto předražené ubytovny, které neodpovídají standardům, kde se často celá rodina mačká v jedné malé místnosti, bez odpovídajícího hygienického zázemí, jsou provozovány soukromými podnikateli a financovány z obecních prostředků vyplácených přímo majitelům ubytoven. Podle úřadů žije v ubytovnách tohoto typu kolem 100 000 osob. Poloha těchto ubytoven, které se obvykle nacházejí daleko od center měst, zhoršená nedostatkem veřejné dopravy, prohlubuje segregaci Romů v marginalizovaných komunitách, snižuje šanci na získání zaměstnání a omezuje dostupnost většinových škol romským dětem.*

¹ Viz Výroční zpráva veřejného ochránce práv za rok 2014, str.23. www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpraw_pro_poslaneckou_snemovnu/Reports/Annual_2014.pdf

² <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=379&o=7>

V tomto kontextu poradní výbor dále s hlubokým znepokojením shledává, že podle zpráv v médiích³ úprava zákona o pomoci v hmotné nouzi, která vešla v platnost v květnu 2015, přenáší odpovědnost při rozhodování o žádostech o příspěvky na bydlení z úřadů práce na obce. Podle zpravodajských informací začalo mnoho obcí tyto nové kompetence využívat a počet zamítnutých žádostí se v posledních měsících výrazně zvýšil, takže až 17 000 lidem hrozí vytěhování.

I když je právní úprava „souhlasu obce“ s poskytnutím doplatku na bydlení osobě užívající ubytovnu účinná od 1. 5. 2015, nepřináší v praxi žádné problémy. Podle stanoviska Ministerstva vnitra je vyjádření obce o udělení souhlasu či nesouhlasu s přiznáním doplatku na bydlení osobám užívajícím ubytovnu pro Úřad práce ČR nezávazné. K vyjádření obce o udělení souhlasu nebo nesouhlasu poskytnout tuto dávku Úřad práce ČR tedy přihlíží jako k jednomu z významných podkladů pro rozhodování. V konečném důsledku tak platí, že i když se obec vyjádří, že souhlas v případě dané osoby nedává, Úřad práce ČR může celkovou situaci vyhodnotit tak, že se jedná o případ hodný zvláštního zřetele a osobě dávku poskytnout, neboť tato osoba nemá jinou možnost ubytování.

Nicméně i přesto je v současné době v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky připravena novela zákona o pomoci v hmotné nouzi, která „souhlas obce“ navrhuje zrušit. A to z toho důvodu, že i když v praxi nejsou s touto úpravou žádné problémy, daná úprava je dlouhodobě neudržitelná, neboť vytváří situaci, kdy je rozhodování o individuálním nároku jednotlivce na sociální zabezpečení ze strany státu podmíněno souhlasem samosprávy, což vyvolává pochyby o ústavnosti. Citovaná úprava zároveň vykazuje nedostatky procesní a věcné povahy a lze ji jen obtížně aplikovat v mezích úpravy správního práva

Doporučení

39. Poradní výbor dále s hlubokým politováním zjistil, že národnost romských dětí umístěných v pečovatelských institucích krajské úřady zaznamenávají bez souhlasu rodičů nebo zákonných zástupců dětí, což má diskriminační vliv na možnosti těchto dětí najít náhradní rodinu. Zejména pak praxe svévolného kvazi-etnického označování dětí jako „Rom“, „poloviční Rom“, „vypadající jako Rom“ ze strany sociálních pracovníků odpovědných za blaho dětí je nepřijatelná a neslučitelná s Rámcovou úmluvou a je třeba jí zamezit.

Ministerstvo práce a sociálních věcí usiluje o odstranění praktik, jako je zaznamenávání národnosti romských dětí bez souhlasu jejich zákonných zástupců či svévolné kvazi označování dětí jako „Rom“, „poloviční Rom“, „vypadající jako Rom“ v procesu zprostředkování náhradní rodinné péče.

Za účelem zajištění rovného přístupu při výkonu sociálně právní ochrany také ministerstvo přistoupilo ke standardizaci výkonu sociálně-právní ochrany, která by měla napomoci k předcházení všech forem diskriminace.

Cílem standardizace výkonu sociálně-právní ochrany dětí je zabezpečit:

- kvalitní, efektivní, transparentní a nediskriminující systém práce s ohroženými dětmi a rodinami;
- nastavit kvalifikační předpoklady, provozní a technické podmínky pro výkon sociálně-právní ochrany
- sjednotit metody práce orgánů sociálně-právní ochrany dětí napříč ČR.

Povinnost řídit se standardy kvality sociálně právní ochrany dětí vyplývá pro všechny pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí, ze zákona č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů* (dále jen „zákon č. 359/1999 Sb.“). Standardy kvality by se měli řídit i pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí, kteří se na krajských úřadech podílejí na procesu zprostředkování náhradní rodinné péče. Soustava provozních, procesních

³Viz "Úřad práce: Nemůžeme říkat obcím, podle čeho mají při udělování doplatku na bydlení rozhodovat" www.romea.cz/en/news/czech/czech-labor-office-says-it-cannot-tell-municipalities-how-to-award-housing-benefits

a personálních standardů, která je pro ně závazná, je ukotvena v příloze č. 1 prováděcí vyhlášky č. 473/2012 Sb. Tyto standardy nastavují nepodkročitelné minimum, které musí orgán sociálně-právní ochrany dětí splňovat, aby byly garantovány rovný přístup, kvalita a transparentnost při výkonu sociálně-právní ochrany.

V souvislosti se standardizací musí orgán sociálně-právní ochrany dětí vytvářet a v praxi naplňovat vlastní metodické pokyny a vnitřní směrnice popisující postupy jejich práce uplatňované při výkonu sociálně-právní ochrany. Tyto vnitřní předpisy musí respektovat principy rovného zacházení a zohledňování individuálních potřeb každého klienta. Pravidla poskytování sociálně-právní ochrany by rovněž měla být zveřejněna pracovištěm ve formě srozumitelné cílové skupině.

V lednu 2015 byla zahájena kontrolní činnost zaměřená na dodržování standardů kvality sociálně-právní ochrany. Kontrolní činnost vykonávají ve vztahu k orgánům sociálně-právní ochrany dětí při obecních úřadech krajské úřady, u krajských úřadů provádí kontrolu přímo resort práce a sociálních věcí. Tato jeho kontrolní činnost by spolu s průběžným metodickým vedením krajských úřadů ze strany ministerstva měla eliminovat nežádoucí praktiky jako je zaznamenávání národnosti romských dětí bez souhlasu jejich zákonných zástupců či svévolné kvazi označování dětí jako „Rom“, „poloviční Rom“, „vypadající jako Rom“.

Ministerstvo také pravidelně organizuje pro pracovníky krajských úřadů zařazených k výkonu sociálně-právní ochrany čtvrtletní metodická setkávání. Nové informace a metodické pokyny, se kterými se zde pracovníci krajských úřadů seznámí, dále předávají na svých metodických poradách pracovníkům orgánů sociálně-právní ochrany dětí při obecních úřadech obcí s rozšířenou působností. Jedním z témat těchto porad je i téma rovného přístupu a nediskriminace při výkonu sociálně-právní ochrany.

Uplatňování zásad rovného zacházení a zásad proti diskriminaci v případě Romů

Doporučení

41. Poradní výbor naléhavě vybízí státní orgány, aby vynakládaly trvalé a účinné úsilí k prevenci, potírání a trestání nerovnosti a diskriminace, kterou trpí Romové, a dále k podpoře tolerance a antidiskriminačních postojů ve společnosti.

Cílem Strategie romské integrace do roku 2020 (dále jen „Strategie“) je zajištění rovného zacházení s Romy a jejich ochrany před diskriminací, přičemž specifickým cílem je soulad právních předpisů a jejich provádění se zákazem diskriminace.⁴ Ministr pro lidská práva bude monitorovat legislativní i nelegislativní proces při výkonu veřejné moci státem a aktivity územně samosprávných celků při výkonu samostatné i přenesené působnosti z hlediska dodržování zákazu diskriminace se specifickým zřetelem k situaci Romů. Zkoumán bude také dopad vládních politik na národnostní a etnické menšiny, především Romy, a jiné skupiny ohrožené diskriminací. Dále budou sbírána relevantní data, bude vyhodnocována soudní antidiskriminační judikatura a správní rozhodování ve věcech zákazu diskriminace, případně budou probíhat jiné formy kontroly. Cílem bude situace, kdy žádné z opatření veřejné moci nemá za následek přímou či nepřímou diskriminaci Romů a dalších ohrožených skupin.

Pomoc a ochrana obětí diskriminace je dalším specifickým cílem. Za účelem jeho splnění bude vytvořen systém bezplatné či finančně dostupné právní pomoci, která bude rozprostřena po celém území státu. Zároveň bude snížena výše u soudních poplatků antidiskriminačních žalob na 1 000 Kč. U obou těchto opatření se dle legislativního plánu vlády očekává jejich projednání kabinetem v první polovině roku 2016. Návrh věcného záměru zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozšířením státem zajištěné právní pomoci, byl rozeslán do meziresortního připomínkového řízení dne 10. března 2016.

---

⁴ Viz Strategie romské integrace do roku 2020, Úřad vlády ČR, Praha 2015, s. 71–76.

V neposlední řadě budou organizována vzdělávací školení pro soudce, státní zástupce, advokáty, zapsané mediátory, státní úředníky a úředníky samospráv v antidiskriminačním právu.

42. Obecně by romští představitelé měli být aktivně zapojeni do všech projektů a aktivit, které se jich týkají, jako jsou aktivity implementované v rámci Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011–2015 a národní Strategie romské integrace 2014–2020 a dalších, zejména v oblasti bydlení.

Romové jsou již dnes aktivními členy poradních orgánů vlády, zejména Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a Rady vlády pro národnostní menšiny. První zmíněná Rada je stálým poradním a iniciačním orgánem vlády v oblastech týkající se romské integrace. V této oblasti má tento orgán nejvyšší autoritu a umožňuje tak Romům podílet se na přípravě a implementaci politik romské integrace. Rada je složena paritně z ministrů/jejich náměstků a občanských členů, kteří reprezentují romskou občanskou společnost a komunity. Občanská část Rady je složena z 18 romských zástupců, kteří aktivně pracují na romské integraci a příbuzných otázkách. V rámci Rady působí také dva výbory, Výbor pro spolupráci se samosprávami a Monitorovací výbor pro činnost Agentury pro sociální začleňování. Zároveň existuje několik pracovních skupin: Pracovní skupina pro vzdělávání, Pracovní skupina pro mezinárodní spolupráci, Pracovní skupina pro odškodnění obětí holokaustu a Pracovní skupina krajských koordinátorů. Romové jsou aktivními a nenahraditelnými členy všech těchto orgánů.

Aktivní zapojení Romů je nutné prohloubit, proto je cílem třinácté kapitoly právě podpora participace Romů.⁵ Ministr pro lidská práva a ostatní ministři budou pravidelně sledovat zastoupení Romů v zákonodárných, exekutivních a poradních pozicích a budou průběžně podporovat vhodnými prostředky vyšší zastoupení Romů a Romek na všech exekutivních pozicích v rámci veřejné správy. Každoročně provedou analýzu zastoupení Romů v těchto pozicích a uspořádají informační a osvětové aktivity, které je seznámí s možností ucházet se o zaměstnání ve státní službě. Cílem je zvyšující se zastoupení příslušníků romské menšiny v exekutivních a zákonodárných pozicích.

Dalším specifickým cílem je poté podpořit tvorbu kapacit organizací romské občanské společnosti, aby se mohly smysluplně zapojit do dialogu a podílet se na tvorbě, provádění a monitorování procesu integrace Romů. Bude tak zpracována analýza možností podpory organizací romské občanské společnosti, v návaznosti na zpracovanou analýzu bude možné zvolit vhodný způsob podpory romských neziskových organizací ke zvýšení kapacit strategického rozvoje romské občanské společnosti a podpory dialogu s lidmi, kteří žijí ve vyloučených lokalitách. Dále budou analyzovány možnosti širšího zapojení Romů do plánování, vytváření a monitorování opatření financovaných z jednotlivých operačních programů a budou navrženy systémové možnosti zapojení Romů tam, kde k němu zatím nedošlo

43. Poradní výbor dále vyzývá státní orgány k posílení snahy v boji proti projevům nesnášenlivosti, rasismu a xenofobie, které jsou přítomné v české společnosti, zároveň účinněji monitorovat situaci, vyšetřovat a uplatňovat přiměřené sankce, pokud bude třeba.

Bezpečné soužití je dalším cílem Strategie, konkrétně jde o ochranu Romů před extremismem a rasově motivovanou trestnou činností.⁶ Za tímto účelem bude při tvorbě a naplňování koncepce boje proti extremismu věnována pozornost anticiganismu jako zvláštní formě rasismu a jeho projevům. Indikátorem plnění bude počet materiálů věnující se fenoménu anticiganismu a začlenění tématu anticiganismu do materiálů zaměřených na boj s extremismem a násilím z nenávisť. Výsledkem bude snížení nenávisťných projevů vůči Romům.

Specifickým cílem bude směřování k prevenci kriminality ve vyloučených romských lokalitách a ve vztahu k romské menšině. V rámci koncepčních materiálů a při realizaci podpůrných opatření v oblasti prevence kriminality bude tak cíleno na zvyšování bezpečnosti Romů,

⁵ Viz Strategie romské integrace do roku 2020, Úřad vlády ČR, Praha 2015, s. 88.

⁶ Viz Strategie romské integrace do roku 2020, Úřad vlády ČR, Praha 2015, s. 78-79.

zejména Romů žijících ve vyloučených lokalitách, jako zvláště zranitelné skupiny obyvatel. Bude nadále rozvíjen program asistent prevence kriminality, průběžně bude vyhodnocován, bude se zvyšovat podíl Romů a Romek zapojených do programu a budou se hledat další možnosti spolupráce s PČR a městskou policií s cílem zvýšit bezpečí. V oblasti bezpečnosti bude využíván potenciál pracovní skupiny pro bezpečnost při Radě vlády pro záležitosti romské menšiny, jejíž podněty ke zlepšení vymahatelnosti práva budou pravidelně předkládány vládě.

Obvinění v souvislosti se sterilizací romských žen bez jejich předchozího svobodného a informovaného souhlasu

Doporučení

46. *Poradní výbor naléhavě vyzývá státní orgány, aby bez dalšího odkladu odškodnily oběti sterilizace bez svobodného a informovaného souhlasu. Státní orgány by měly zajistit, aby příslušná právní ustanovení upravující předchozí informovaný souhlas byla vždy dodržována.*

Vláda ČR již v roce 2009 vyslovila politování nad individuálními pochybeními při provádění sterilizací v rozporu s platnými právními předpisy a následně učinila kroky, aby k takovým jednáním v budoucnu nedocházelo. Oběti se mohly a mohou po celou dobu obrátit na soud se žalobou na náhradu utrpěné nemajetkové újmy. V těchto případech platí sice tříletá promlčení újma, žalobce však může uplatnit námitku proti promlčení, ke které soudy opakovaně již v minulosti přihlížely. Česká vláda se v září roku 2015 rozhodla, že soudní žaloba proti zdravotnickým zařízením je dostatečným řešením daných situací a rozhodla se tak nezavádět mimosoudní odškodnění z důvodu, které popsal předseda vlády v dopisu z října 2015, zaslaném komisaři pro lidská práva Rady Evropy.⁷ S ohledem na to, že možnost obrátit se na soud se žalobou na náhradu utrpěné nemajetkové újmy byla účinným opravným prostředkem, vláda považuje mezinárodněprávní závazky ČR v této věci za zcela splněné, a proto zvažovala pouze mimosoudní odškodnění *ex gratia*.

---

⁷ https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=KORN9UYE4ZVB_http://zpravy.idnes.cz/vlada-nesouhlesi-s-navrhem-na-odskodneni-obeti-sterilizace-pob-/domaci.aspx?c=A151001_105840_domaci_fka

ČLÁNEK 5

Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin

47. *Hlavním orgánem odpovědným za implementaci kulturní politiky je Ministerstvo kultury. Tři programy, které vznikly na podporu kulturních aktivit, jsou: Program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin – podpora periodického tisku, rozhlasového a televizního vysílání; Program podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin – podpora pro umělecké, kulturní a vzdělávací aktivity, výzkum a analýzu národní kultury a lidových tradic, zdokumentování národních kultur, vydavatelskou činnost a multietnické kulturní akce zacílené na potírání nesnášenlivosti a xenofobie; a Program na podporu integrace romské komunity, který se zaměřuje na vytváření rovných podmínek pro příslušníky romské komunity, zejména pak podporu společenských a kulturních aktivit, které uskutečňují organizace romské komunity.*⁸

Jde o Program na podporu integrace příslušníků romské menšiny, jehož obsahem mohou být umělecké, kulturně vzdělávací a výchovné aktivity, odborné studie rozšiřující poznání a podporující bádání o romské kultuře, tradicích a historii, dokumentace romské kultury, ediční činnost (neperiodické publikace), kulturní akce směřující k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie.

Doporučení

50. *Muzeum romské kultury v Brně a Židovské muzeum v Praze jsou financovaná Ministerstvem kultury a poskytují nedocenitelné informace o historii, tradicích a kultuře Romů a Židů a také slouží jako ústřední body projektů zaměřených na kulturu a zvyšování povědomí, které přitahují široké obecnost mimo danou menšinu. Ministerstvo kultury také podporuje Památník Terezín, kde probíhá výzkum a vzdělávací aktivity zaměřené na holocaust. Poradní výbor s potěšením shledal, že v roce 2014 ministerstvo zajistilo financování nákupu vhodné budovy v Jevišovce, kde bude umístěno Chorvatské muzeum, které se bude věnovat zachování kultury Chorvatů na jižní Moravě.*

V rámci aktualizace informací je nutné uvést, že v roce 2014 Ministerstvo kultury (odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií) poskytl Muzeu romské kultury účelové finanční prostředky na dvě kulturní aktivity ve výši 120 000,- Kč na projekty v souvislosti s romskou menšinou, v roce 2015 však již udělil finanční prostředky ve výši 280 000,- Kč na celkem tři kulturní aktivity v této oblasti. OMG tedy prostředky na tyto aktivity výrazně navýšil.

V souladu s usnesením vlády č. 847 ze dne 15. října 2014, bodu II. 1.1, jímž bylo uloženo ministru financí převést na základě žádosti ministra kultury finanční prostředky z kapitoly *Všeobecná pokladní správa* do rozpočtu Ministerstva kultury pro poskytnutí dotace spolku *Sdružení občanů chorvatské národnosti v České republice* na část I. etapy rekonstrukce *Muzea moravských Chorvatů* v obci Jevišovka, byly v roce 2015 navýšeny výdaje kapitoly 334 - Ministerstva kultury o částku 8 mil. Kč na dokončení druhé části I. etapy této akce. V roce 2014 na základě výše citovaného usnesení převedlo ministerstvo financí finanční prostředky na podporu rekonstrukce *Muzea moravských Chorvatů* v Jevišovce, a to z kapitoly *Všeobecná pokladní správa* do rozpočtové kapitoly Ministerstva kultury (dotačního programu 134-D210 Podpora reprodukce majetku regionálních kulturních zařízení). Šlo o částku 8 351 710,- Kč.⁹

Předmětem akce je vybudování muzea a centra moravských Chorvatů. To má mj. dokumentovat jejich historii a zájemcům o tuto problematiku poskytovat potřebné zázemí. Široké veřejnosti bude

⁸ Viz Rada Evropy/ERICarts, Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 17th edition, 2015. www.culturalpolicies.net/web/countries-profiles-download.php

⁹ <http://www.vlada.cz/cz/ppov/mm/aktuality/prevod-financnich-prostredku-na-podporu-rekonstrukce-muzea-moravskych-chorvatu-v-jevisevce-123529/>

zpřístupněna odborná knihovna. Vzhledem k náročnosti realizace je tato akce rozdělena do dvou samostatných etap. Celkové náklady by měly činit cca 24 986 233,- Kč, které jsou alokovány v rozpočtu kapitoly 334 – MK na realizaci výše uvedené akce ve zmíněném podprogramu.¹⁰

Doporučení

51. Podle Zprávy státu se financování kulturních projektů ve sledovaném období (2009–2013) každoročně snižuje a v roce 2013 jeho výše dosáhla 6,3 milionu Kč¹¹ (poslední dostupný údaj). Přestože si poradní výbor je vědom, že financování ze strany státu je významně doplňováno na úrovni krajů a obcí, vnímá tento trend jako politováníhodný a stejně tak ho odsuzují představitelé národnostních menšin. V tomto kontextu poradní výbor zaznamenal znepokojení vyjádřené různými zúčastněnými stranami, a to nejen kvůli nedostatku finančních zdrojů, ale také kvůli postupu rozdělování rozpočtů na roční bázi, který organizacím národnostních menšin neumožňuje vytvářet dlouhodobé plány. Poradní výbor souhlasí s mnohými účastníky v tom, že přechod k víceletým plánům by tento problém vyřešil. Kromě toho skutečnost, že podpora je vyplácena při předložení dokladu o výdajích, ztěžuje situaci hlavně malým organizacím, pro které je obtížné shánět potřebné finanční zdroje.

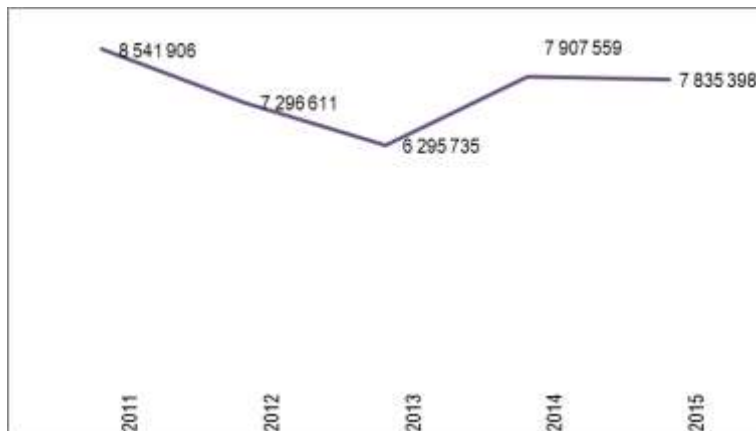
U příjemců dotací, kteří o finanční podporu žádají každoročně, je přidělení dotace v následujícím kalendářním roce vázáno na včasné dodané a správně zpracované vyúčtování – děje se tak v souladu s platnou legislativou v ČR. O možnostech víceletého financování se vede diskuse.

Doporučení

52. Poradní výbor vyzývá státní orgány, aby pokračovaly a posílily svou snahu při poskytování přiměřené finanční podpory, zejména zlepšením její dostupnosti národnostním menšinám, a to včetně těch méně početných, na jejich kulturní iniciativy a muzea.

Ministerstvo kultury ve svých dvou dotačních programech stabilizovalo v posledních letech celkovou výši dotace organizací národnostních menšin, jak ukazují grafy:

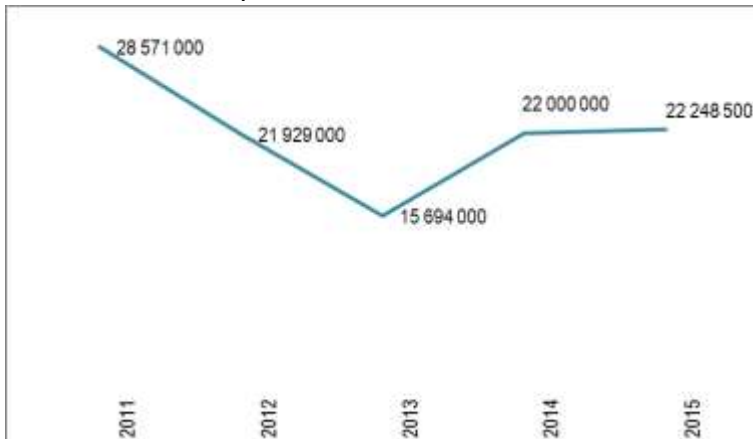
Graf 1 Dotace programu podpory kulturních aktivit za posledních 5 let

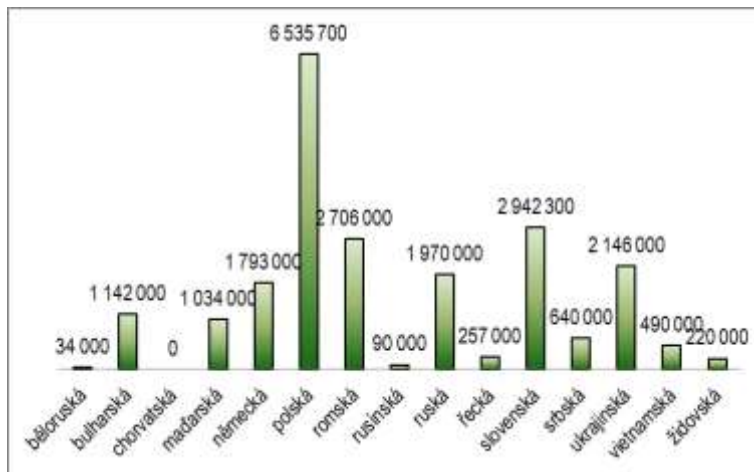
¹⁰ V poslední větě bodu 50 se uvádí, že v roce 2014 ministerstvo (myšleno Ministerstvo kultury) zajistilo financování nákupu vhodné budovy v Jevišovce, kde bude umístěno Chorvatské muzeum. Tato informace je mylná. Tzv. Chorvatský dům v Jevišovce byl zakoupen Vládou Chorvatské republiky, a to již v roce 2008. Česká republika se prostřednictvím Ministerstva kultury významnou měrou podílí na financování rekonstrukce tohoto objektu a zbudování Chorvatského muzea.

¹¹ Průměrný směnný kurs české koruny vůči euru byl v letech 2013–2014 přibližně 26,5 Kč za 1 €.

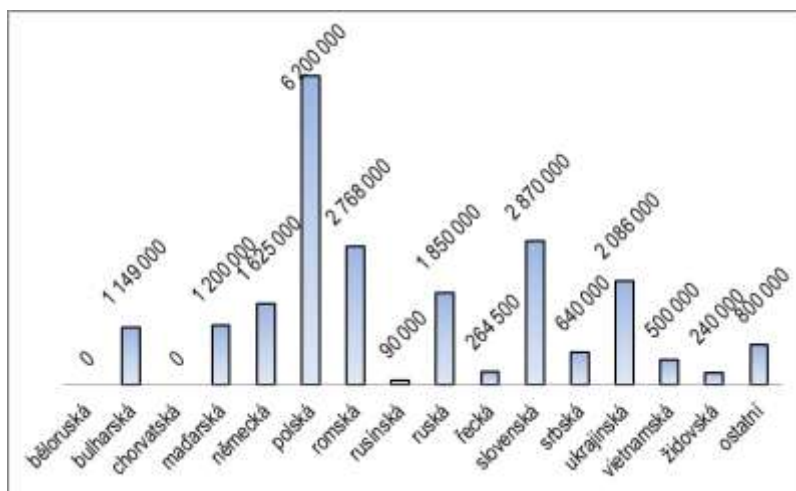
Graf 2 Dotace programu podpory přijímání a rozšiřování informací v jazycích národnostních menšin za posledních 5 let

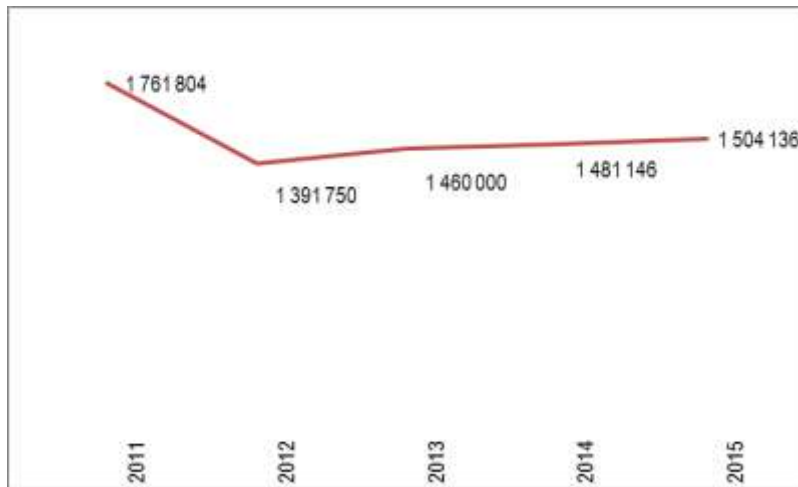
Graf 3 Dotace programu podpory přijímání a rozšiřování informací v jazycích národnostních menšin za rok 2014

Graf 4 Dotace programu podpory přijímání a rozšiřování informací v jazycích národnostních menšin za rok 2015

Graf 5 Dotace programu podpory integrace romské menšiny za posledních 5 let

ČLÁNEK 6

Tolerance a mezikulturní dialog

Doporučení

55. *Poradní výbor naléhavě vyzývá státní orgány, aby systematicky a včas odsoudily všechny případy protiromské a protipřistěhovalecké rétoriky ve veřejném prostoru, hlavně pak na politické scéně a v médiích, v duchu doporučení č. R (97) 20 Výboru ministrů členským státním o „nenávisných projevech“.*

56. *Poradní výbor dále státní orgány vyzývá, aby zesílily snahu podporovat respekt a celkové mezikulturní porozumění mezi různými skupinami ve společnosti, a to také prostřednictvím komplexních opatření cílených na většinovou společnost.*

57. *Státní orgány musí urychleně učinit kroky k potírání stereotypů a předsudků v politickém vyjadřování a k podpoře tolerance a mezikulturního dialogu napříč společnostmi jako celkem. Je nezbytně nutné, aby byla bez odkladu implementována specifická cílená opatření, jako například kampaně na zvýšení povědomí mimo jiné za účasti médií, která budou působit jako protiváha narůstajícím protiromským náladám a xenofobii ve společnosti, která má přímý vliv na přístup k právům.*

Na tomto místě aktuálně informujeme o následujících projektech (Úřad vlády, Ministerstvo vnitra):

○ Strategie

Jedním ze specifických cílů Strategie je tolerantní společnost respektující svou diversitu a umožňující rozvoj všem svým složkám.¹² Za tímto účelem budou příslušní gestoři pokračovat ve vzdělávání žáků a studentů k větší toleranci a odlišnosti, bude sledován počet kursů a výukových modulů připravených k seznámení žáků s otázkou tolerance k jinakosti a s životem menšinových komunit. Zároveň je téma výchovy k toleranci a rovnému zacházení akcentováno v jednotlivých předmětech jako občanská výchova, společenské vědy apod. Budou zavedeny určité standardy pro informování o menšinách, aplikace doporučení, úpravy v etických kodexech apod. Součástí tohoto cíle je také organizace veřejných kampaní a seminářů proti nenávisti a na podporu snášenlivosti a tolerance vedoucí ke vstřícnosti a otevřenosti zejména mladých lidí vůči menšinám a jinakosti a jejich připravenost žít v dnešním globálním světě.¹³ Sledována bude rostoucí tolerance ve společnosti vůči menšinám a jinakosti a připravenost k jejich úspěšnému začlenění v průzkumech veřejného mínění.

Bude probíhat také intenzivní spolupráce s médii na vytváření tolerantní společnosti respektující rovná práva všech, indikátorem bude počet setkání se zástupci médií, případně počet tematických jednání poradních orgánů vlády a počet programů zaměřujících se na objektivní informování o postavení menšin ve společnosti poskytující dostatečné informace o jejich životě.

○ Koncepce boje proti extremismu pro rok 2015

Koncepce boje proti extremismu pro rok 2015 byla schválena 21. května 2015 usnesením vlády č. 389. Nabídla širokou paletu opatření souvisejících s anticiganismem. Lze zmínit např. opatření v oblasti komunikační strategie Ministerstva vnitra a Policie ČR (korektní informování z hlediska etnicity), potírání nenávisných obsahů na internetu, vzdělávací, osvětové aktivity, aktivity v oblasti prevence kriminality související se sociálně vyloučenými lokalitami, tréninkové aktivity pro orgány činné v trestním řízení, či úkoly v oblasti pomoci obětem trestné činnosti s extremistickým podtextem. Lze konstatovat, že anticiganistické projevy ze strany extremistů

¹² Viz Strategie romské integrace do roku 2020, Úřad vlády ČR, Praha 2015, s. 74.

¹³ Např. www.hatefree.cz

byly v roce 2015 spíše na ústupu. Vystřídaly je projevy protiislámské či protiimigrantské. Přesto však bude aktualizovaná Koncepce boje proti extremismu pro rok 2016 dále klást důraz na téma anticiganismu, neboť nelze vyloučit, že se k němu pravicoví extremisté či populisté opět navrátí.

- Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám

V souladu se *Strategií pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám pro období let 2013-2014* byl v roce 2014 zahájen projekt *Zavádění policejních specialistů v oblasti policejní práce ve vztahu k minoritní skupině Romů v sociálně vyloučených lokalitách*, jehož gestorem je Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR. Projekt reaguje na nutnost řešení současných bezpečnostních rizik v sociálně vyloučených lokalitách (od reálných hrozeb organizovaného zločinu, přes drobnou kriminalitu až po vážné riziko nárůstu xenofobních nálad, extremistických akcí, projevů rasismu, anticiganismu apod.). Očekávanými výsledky projektu je zkvalitnění a zefektivnění práce policie v sociálně vyloučených lokalitách, zvýšení kompetencí policistů pro práci s menšinami (především s romskou menšinou) a zlepšení podmínek pro prevenci a boj se specifickou kriminalitou, která se k sociálně vyloučeným lokalitám váže. Projekt potrvá do roku 2016.

- Program prevence kriminality a extremismu

Již od roku 2009 realizuje Ministerstvo vnitra specifický *Program prevence kriminality a extremismu - Úsvit*, v rámci kterého byl uplatňován partnerský, multidisciplinární přístup a kombinace podpůrných, preventivních, vzdělávacích i represivních opatření. Hlavním dílčím projektem realizace výše jmenovaného programu je i v současné době probíhající projekt Asistent prevence kriminality (APK), který se snaží kromě zaměstnání a vzdělávání osob ze sociálně vyloučených lokalit také o zlepšení bezpečnostní situace. APK je zaměstnancem samosprávy zařazeným v obecní policii ve smyslu zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů (není strážníkem ani čekatelem). Podílí se na prevenci kriminality v obci, přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku, předchází možnému protiprávnímu jednání svou přítomností a zejména svými komunikačními schopnostmi, vystupuje jako mediátor možných sousedských sporů, monitoruje dodržování čistoty veřejných prostranství, pomáhá ostatním občanům v sociálně vyloučené lokalitě. Při své činnosti je asistent řízen konkrétním strážníkem v roli mentora, se kterým úzce spolupracuje. Na úspěšnosti projektu se podílí také jednotlivá pracoviště Policie ČR v příslušných lokalitách, a to zejména v Ústeckém, Moravskoslezském, Karlovarském, Jihočeském, Pardubickém a Královéhradeckém kraji.

- Asistent prevence kriminality

V roce 2013 se projektu účastnilo 148 asistentů v 67 obcích (nově v 17 obcích). V roce 2014 se projekt APK realizoval v celkem 53 obcích, ve kterých působilo celkem 170 asistentů zaměstnaných u obecní či městské policie anebo u obce. V každé obci je také vytvořena pozice mentora - strážník obecní policie - který asistentům předává úkoly, kontroluje jejich plnění, pomáhá jim při zvládnání úkolů a překonávání problémů. Tam, kde není obecní policie zřízena, zastává roli mentora Policie ČR nebo obecní policie sousedního města. S asistenty i mentory spolupracuje Policie ČR v příslušných lokalitách. Projekt je hodnocen velmi pozitivně, výrazně se podílí na zvýšení úrovně bezpečí a dodržování veřejného pořádku a aktivizuje dlouhodobě nezaměstnané. V roce 2015 byla vytvořena obsáhlá „Metodika výběru, přípravy a činnosti asistenta prevence kriminality“, která je v redukované podobě zveřejněna na webových stránkách resortu.¹⁴

---

¹⁴ <http://www.mvcr.cz/clanek/metodika-vyberu-pripravv-a-cinnosti-asistentu-prevence-kriminality.aspx>.

Památník v Letech

Doporučení

59. *Poradní výbor opakuje svou výzvu státním orgánům prioritně odstranit prasečí farmu z místa bývalého koncentračního tábora¹⁵ v Letech.*

Zajištění trvalé a důstojné vzpomínky na oběti romského holocaustu v Letech u Písku je také cílem Strategie.¹⁶ K tomu se vláda zavázala přijmout opatření, která by vedla k ukončení provozu velkovýkrmny prasat v bezprostřední blízkosti pietního místa. Bude tak revidováno usnesení vlády č. 158 z 2. března 2011 o změně usnesení vlády ze dne 4. května 2009 č. 589, k úpravě pietních míst v Letech u Písku.

Veškeré dosavadní snahy o zrušení vepřína, resp. výkup tohoto areálu ztroskotaly na značných finančních nákladech a ztrátou pracovních míst velkého množství zaměstnanců firmy. Přesto na úrovni ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a ministra kultury probíhají jednání se zástupci a. s. AGPI o možnostech řešení ukončení provozu velkovýkrmny prasat.

Snaha potírat nenávisť a násilí z etnických nebo rasových důvodů

65. *Poradní výbor vyzývá státní orgány, aby zajistily ráznější, rychlejší a účinnější kroky k prevenci, vyšetřování a stíhání trestných činů spáchaných z rasových nebo xenofobních pohnutek a zajistily průběžné monitorování tohoto fenoménu ve společnosti.*

V rámci vzdělávání zaměřeného na justici byly připraveny Justiční akademií zvláštní semináře pro soudce, státní zástupce, ale i další soudní osoby (například čekatele a asistenty), a to konkrétně k tématu Úvod do romistiky, (který byl realizován i opakovaně, v Praze a Brně), Extrémismus či Trestná činnost z nenávisťi. Tyto by měly napomoci rozšíření povědomí o cílové skupině národnostních menšin, ale i o charakteru extrémistické činnosti. Zároveň by tyto měly přispět k efektivnímu a včasnému postihu zmiňované činnosti.

---

¹⁵ Česká republika používá ve svých dokumentech týkajících se Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin na místo termínu „koncentrační tábor“ historicky vhodnější termín „bývalý cikánský tábor“ v Letech u Písku.

¹⁶ Viz Strategie romské integrace do roku 2020, Úřad vlády ČR, Praha 2015, s. 39.

ČLÁNEK 9

Dostupnost médií pro příslušníky národnostních menšin

Doporučení

74. *Poradní výbor žádá státní orgány, aby pokračovaly v podpoře vysílání rozhlasových a televizních pořadů pro a o národnostních menšinách v jejich jazycích. Státní orgány by měly přehodnotit kritéria využívaná při rozdělování grantů tak, aby splňovala požadavky digitálního věku.*

Dotační program vychází z možností daných právním rámcem, ty zatím umožňují podporu pouze klasických formátů televizního či rozhlasového vysílání. O digitální média není ze strany národnostních menšin poptávka.

75. *Státní orgány by dále měly zajistit, aby probíhaly pravidelné konzultace s národnostními menšinami a tyto se podporovaly v aktivním zapojení do tvorby pořadů pro ně určených prostřednictvím nábory novinářů, kteří jsou příslušníky národnostních menšin, a jejich zapojení do přípravy rozhlasového a televizního vysílání pořadů o minoritách, zejména pak v regionech, kde žijí příslušníci národnostních menšin ve velkém počtu.*

Viz též komentář k bodu 52. V letech 2014 a 2015 byl dotační program podpory přijímání a rozšiřování informací v jazycích národnostních menšin posílen, měl hodnotu 22 000 000,- Kč, v těchto letech bylo podpořeno 23 a 24 projektů. Většina tiskovin má i svou internetovou podobu, jsou tak dostupné na webových stránkách realizátorů projektů. V rámci tohoto programu byly podpořeny i mediální projekty. V obou letech byl podpořen projekt Slovenská mozaika, jde o výrobu rozhlasového pořadu ve slovenštině, 48 premiér a repríz, 4x11 minut za měsíc, vysíláný Rádiem ZET. Relace jsou následně k dispozici v archivu rádia i spolku www.bonafide.cz. V roce 2015 započala podpora výroby medailonů osobností z řad příslušníků národnostních menšin, realizátorem je Regionální televize CZ, která pořady i vysílá. Bylo vyrobeno 6 pořadů se stopáží 15 minut a jsou po odvysílání na webu.¹⁷

V roce 2015 proběhla intenzivní jednání mezi Pracovní skupinou pro národnostně menšinové vysílání (poradní grémium Rady) s představiteli Českého rozhlasu. Byla iniciována z podnětu místopředsedy Rady generálním ředitelům České televize a Českého rozhlasu, dopisu s výzvou k aktivnějšímu přístupu veřejnoprávních médií vůči národnostním menšinám. Pracovní skupina jednala na toto téma v roce 2015 celkem pětkrát.

Výsledkem jednání je nové vysílací schéma Českého rozhlasu. Dne 2. listopadu 2015 začal vysílat na stanici *ČRo Plus* nový pořad *Mezi námi* pro deset národnostních menšin žijících v ČR (běloruskou, bulharskou, chorvatskou, srbskou - a ostatní menšiny bývalé Jugoslávie, maďarskou, rusínskou, ruskou, řeckou, ukrajinskou a vietnamskou). Novinkou při přípravě tohoto pořadu je spolupráce vybraných zástupců za národnostní menšiny s redaktory Českého rozhlasu. Pracovní síť odborně proškolených kontaktních osob za národnostní menšiny předává redaktorům rozhlasu aktuální informace ze života menšin i nové náměty k reportážím. Český rozhlas vysílá tyto pravidelné národnostně menšinové pořady:

---

¹⁷ www.regionalnitelevize.cz

Tab. 1 Národnostně menšinové pořady v ČRo v roce 2015

- **Slovenština:**

STRETNUTIE (Zpravodajsko-publicisticko-kulturně společenský magazín ve slovenštině)	
	Jednou týdně (neděle od 20:05 hod.) Délka 55 minut ČRo Radiožurnál Vysílání (od dubna 1993) nejen pro slovenské spoluobčany, ale pro všechny, kdo nemají v úmyslu ztratit kontakt se Slovenskem a slovenštinou. Přináší informace o tom, co se na Slovensku děje. Představuje české Slováky, odborníky v různých povoláních, zaujímají postoje ke každodenním událostem v ČR.
http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/porady/_porad/137	

- **Polština:**

WYDARZENIA (Zpravodajsko-publicisticko-kulturně společenský magazín v polštině)	
	Denně v pracovní dny (od 19:04 hod.) Délka 26 minut ČRo Ostrava Aktuální informace v polštině; události týkající se organizací, institucí, občanů hlásících se k polské menšině v ČR. Přináší zprávy a reportáže z aktuálních událostí, hovoří polsky s Poláky a o Polácích, seznamuje s polskou regionální historií, literaturou, děním na území ČR a Polska, zvláště v Těšínském Slezsku.
http://www.rozhlas.cz/ostrava/porady/_porad/101184	

- **Němčina:**

SOUSEDÉ (Publicisticko-kulturně společenský magazín v češtině a němčině)	
	Jednou týdně (pátek od 19:45 hod.) Délka 15 minut ČRo Rádio Vašeho Kraje – Sever Magazín pro německou menšinu v ČR a ty, kteří mají zájem o české Němce, němčinu a česko-německé vztahy. Rozhovory s představiteli německé menšiny, reportáže o její současnosti i minulosti, zprávy, pozvánky na kulturní a společenské události. Původně byl česko-německý, v poslední době němčiny ubylo.
http://www.rozhlas.cz/kraje/sousedede	

- Romština:

O ROMA VAKEREN (Romové hovoří; Zpravodajsko-publicistický magazín pro Romy, vysílá se v romštině a češtině)	
	Jednou týdně (sobota od 20:05 hod.) Délka 55 minut ČRo Radiožurnál Vysílání o Romech pro Romy, ale i pro širokou veřejnost, informace o životě Romů žijících v ČR i v zahraničí. Je to jediné rozhlasové vysílání pro romskou menšinu, soužití romské a většinové populace, aktuální informace o nejdůležitějších otázkách, které mají přímý dopad na romskou komunitu.
http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/porady/_porad/114	

- Ostatní menšinové jazyky / menšiny

MEZI NÁMI (Zpravodajsko-publicisticko-kulturně společenský magazín)	
	Jednou týdně (sobota 15:10 hod.) Délka 20 minut ČRo Plus Magazín o národnostních menšinách v ČR, v němž se informuje o výjimečných osobnostech, o jejich kulturních tradicích a činnostech jejich spolků. Magazín představuje nejen spolky a osobnosti, ale reportuje o výstavách, autogramiádách, koncertech, zajímavých besedách nebo festivalech jednotlivých menšin.
http://www.rozhlas.cz/plus/porady/_porad/101655	

- Další příbuzné pořady

MY A ONI (Zpravodajsko-publicisticko-kulturně společenský magazín v češtině)	
	Jednou týdně (sobota 19:45 hod.) Délka 15 minut ČRo Rádio Vašeho Kraje Pořad, který formou rozhovorů a reportáží poskytuje obraz soužití cizinců s Čechy. Reportáže ze života občanských sdružení, zabývajících se problematikou migrace a kulturní integrace lidí pocházejících odjinud. Pořad získal první cenu Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) v novinářské soutěži Příběh uprchlíka.
http://www.rozhlas.cz/kraje/porady/_porad/101666	

Jednání o aktivnějším přístupu k veřejnoprávnímu vysílání pro národnostní menšiny probíhala také s Českou televizí. Zatím dvě debaty Pracovní skupiny pro otázky národnostně menšinového vysílání se statutárními zástupci České televize přinesly příslib vytvoření nového informačního pořadu pro národnostní menšiny. Mělo by jít o publicistický magazín v délce 26 minut, s periodicitou 1x měsíčně na stanici ČT 2, v hlavním vysílacím čase o víkendu po 19. hodině. Pořad by se měl skládat z pěti hlavních částí (přehled událostí za poslední měsíc z prostřední národnostních menšin; představení konkrétní národnostní menšiny v souvislosti s proběhnuvší kulturní událostí; seznámení s konkrétním aktuálním problémem; informace o svátcích jednotlivých menšinových komunit; informace o plánovaných menšinových akcích). V současné době probíhá k této věci diskuse ve vrcholném managementu České televize. Vysílání by mělo započít cca v září t.r.

Kromě toho změnou přístupu vedení České televize se podařilo změnit vysílací schéma pravidelného týdeníku Události v regionech z Ostravy, kde jsou vysílány i zprávy v polském jazyce. Nyní je pořad v premiéře vysílán v neděli, od 18 hodin.

ČLÁNEK 10

Využití minoritních jazyků v úředním styku

76. *Poradní výbor uznává, že v zásadě mají příslušníci národnostních menšin právo jednat s úřady v minoritním jazyce. S politováním však shledává, že v praxi se toto právo uplatňuje pouze v obcích, kde byly založeny výbory pro národnostní menšiny, a to ve velmi omezené míře. V těchto obcích je ve skutečnosti orgán obce (starosta) povinen zveřejňovat pouze předpisy, které ovlivní práva příslušníků dané národnostní menšiny v jazyce této menšiny (kromě češtiny). V tomto kontextu poradní výbor vítá dodatky k zákonu o obcích přijaté v roce 2012, které zjednodušily proces zakládání výborů pro národnostní menšiny a zavedly pravidlo, kdy v případě, že celkový počet příslušníků národnostních menšin překročí 10 % z celkového počtu obyvatel obce, vzniká povinnost takový výbor ustavit, přičemž podíl 10 % je tvořen součtem všech národnostních menšin, nikoliv pouze jednou menšinou, jak tomu bylo dříve.*

77. *Poradní výbor lituje toho, že podle informací, které poskytla Rada vlády pro národnostní menšiny, po uveřejnění dat o sčítání lidu z roku 2011 a vzhledem k obecnému poklesu počtu lidí uvádějících svou etnickou příslušnost, se počet obcí, které mají ze zákona povinnost založit výbory pro národnostní menšiny, snížil na 51 (ve srovnání s 283 obcemi, které minimální počet splňovaly před sčítáním). Tato situace je znepokojivá hlavně proto, že hodnoty vycházejí výhradně z výsledků sčítání lidu. Poradní výbor opět lituje nedostatku informací o praktické implementaci práva na využití minoritních jazyků při komunikaci s úřady, a to ani v obcích, kde výbory pro národnostní menšiny založeny byly.*

Doporučení

78. *Poradní výbor znovu žádá státní orgány, aby přehodnotily legislativu, politiku a všechna další opatření související s praktickou situací využívání minoritních jazyků v úředním styku.*

79. *Zejména je třeba, aby se státní orgány zasadily o to, aby právo používat minoritní jazyk v úředním styku bylo respektováno ve všech obcích, na které se zákon vztahuje. Zejména pak poradní výbor vyzývá státní orgány k tomu, aby při uplatňování zákona zaujaly flexibilní a pragmatický postoj a nespolehaly se výhradně na sčítání lidu. Intenzivní konzultace se zástupci všech národnostních menšin by se měly zachovat za účelem pravidelného určování stávajících potřeb a poptávky v souvislosti s jazyky národnostních menšin v úředním styku.¹⁸*

Občané ČR příslušející k národnostní menšině, která dlouhodobě a tradičně žije na území ČR, mají před správními orgány právo činit podání a jednat v jazyce národnostní menšiny. Nemá-li správní orgán úřední osobu znalou jazyka národnostní menšiny, obstará si tento občan tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků. Náklady tlumočení a náklady na pořízení překladu v tomto případě nese správní orgán. (Viz § 16 odst. 4 správního řádu.) Toto oprávnění mají přitom právě vymezení příslušníci národnostních menšin kdekoli v ČR, bez ohledu na to, zda je v obci určitý počet osob hlásících se k jiné než české národnosti či zda je zde zřízen výbor pro národnostní menšiny. Možnosti příslušníků národnostních menšin majících české občanství jednat se správními orgány v jazyce menšiny jsou tak o dost širší, než uvádí Poradní výbor.

Obdobná práva mají příslušníci národnostních menšin i v jiných druzích úředního jednání - zejména při jednáních před soudy (viz např. § 18 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 33 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu atd.). Poněkud odchylná úprava je stanovena pro řízení trestní (§12 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád). I tato úprava platí pro celé území ČR, nikoli jen pro vybrané obce.

¹⁸ Doporučení Poradního výboru uvedené v první větě bodu 79. vzbuzuje dojem, že právo příslušníků národnostních menšin jednat v úředním styku ve svém jazyce je vázáno pouze na některé obce, což ale podle našeho názoru neodpovídá výše zmíněné právní úpravě, která se týká všech obcí v ČR bez rozdílu.

Užívání jazyka národnostní menšiny je řešeno mimo jiné i zákonem č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, jehož předkladatelem je Ministerstvo financí. V § 76 odst. 4) zákona je uvedeno, že „Občan České republiky příslušející k národnostní menšině, která tradičně a dlouhodobě žije na území České republiky, má před správcem daně právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny. Nemá-li správce daně úřední osobu znalou jazyka národnostní menšiny, obstará si tento občan tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků. Náklady na tlumočení a náklady na pořízení překladů v tomto případě nese správce daně“.

K naplnění práva příslušníků národnostních menšin na využití minoritních jazyků při výkonu sociálně právní ochrany přispěla jeho standardizace. V souvislosti s ní by měla pracoviště orgánů sociálně-právní ochrany dětí respektovat jedinečné a specifické potřeby každého klienta. Orgán sociálně-právní ochrany dětí by měl v souladu s požadavky zákona č. 359/1999 Sb. zajistit výkon sociálně-právní ochrany i pro klienty, u nichž jejich specifické potřeby mohou vyplývat z příslušnosti k národnostní menšině. Zaměstnanci uvedeného orgánu by měli být připraveni komunikovat s osobami se specifickými potřebami a mít také zajištěnou spolupráci s externisty, kteří jim umožní komunikaci s těmi klienty, kteří se dorozumívají jiným jazykem než českým (tj. s poskytovateli překladatelských a tlumočnických služeb).

ČLÁNEK 11

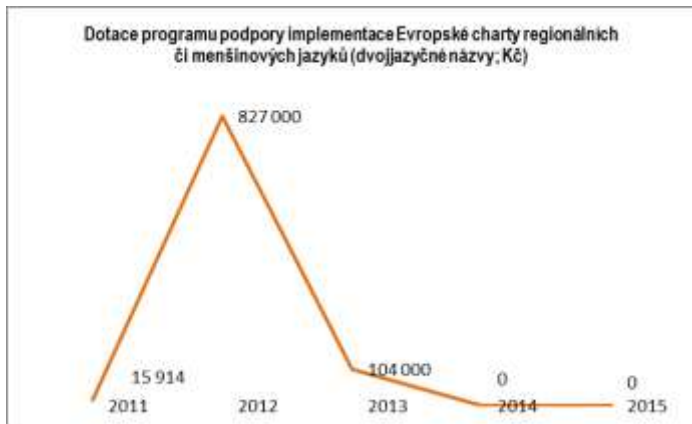
Dvojjazyčné nápisy a místní názvy

Doporučení

86. *Poradní výbor vyzývá státní orgány, aby i nadále podporovaly místní úřady v okresech, kde není právo na dvojjazyčné názvy a místní označení zavedeno v praxi, v přijímání opatření k zajištění účinné implementace ustanovení článku 11, odstavce 3 Rámcové úmluvy.*

Dotační program Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků je od roku 2007 zaměřen na podporu projektů činností spojených s němčinou, polštinou (těšínským nářečím jako její regionální variantou), romštinou a slovenštinou. V roce 2014 došlo ke schválení chorvatštiny moravských Chorvatů mezi jazyky, na něž je dotační program zaměřen.¹⁹ Jedním ze tří tematických okruhů je Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích. Jak je vidět z grafu, požadavky na tento účel (okruh) jsou již téměř beze zbytku naplněny:

Graf 6 Dotace programu podpory implementace Charty (dvojjazyčné názvy)

Vládní návrh zákona o obcích pozměňuje také ustanovení upravující název obce, jejích částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků v jazyce národnostní menšiny:

§ 29 odst. 2 zákona o obcích zní:

„V obci obývané příslušníky národnostních menšin se název obce, jejích částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků uvádějí též v jazyce národnostní menšiny, jestliže se podle posledního v posledních dvou sčítání lidu hlásilo k této národnosti vždy alespoň 10 % občanů obce, pokud o to požádají zástupci příslušné národnostní menšiny prostřednictvím výboru pro národnostní menšiny (§117 odst. 3) a pokud ten svým usnesením návrh doporučí, anebo pokud o to písemně požádá spolek, který podle stanov zastupuje zájmy příslušné národnostní menšiny^{4a*} a který ke dni podání žádosti působí alespoň 5 let na území obce.“

^{4a} § 5 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. § 214 občanského zákoníku.

¹⁹ Jednání Rady dne 20. května 2014 (usnesení č. 146) s účinností od 1. ledna 2015. Popud k tomuto kroku dal Výbor expertů Rady Evropy pro Evropskou chartu regionálních či menšinových jazyků, který posílení podpory chorvatštiny doporučil České republice ve svém stanovisku k Druhé monitorovací zprávě o plnění závazků z Charty vyplývajících.

Důvodová zpráva uvádí, že navržená změna modifikuje na základě praktických zkušeností podmínky pro označování obce, jejích částí, ulic a jiných veřejných prostranství a pro označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků v jazyce národnostní menšiny. Až dosud platí, že obci vzniká povinnost uvádět názvy v jazyce národnostní menšiny pouze tehdy, jestliže tak doporučí výbor pro národnostní menšiny na základě žádosti zástupců příslušné národnostní menšiny. Nově bude taková povinnost obci vznikat i tehdy, jestliže o to písemně požádá spolek, který zastupuje zájmy příslušné národnostní menšiny a který ke dni podání žádosti působí na území obce alespoň 5 let. V obou případech samozřejmě zůstává zachována základní podmínka, aby se k dané národnosti hlásilo alespoň 10 % občanů obce. Tato podmínka však musí být nově splněna po dvě předchozí sčítání lidu.

Jako doposud ve vztahu k doporučení výboru pro národnostní menšiny bude i ve vztahu k žádosti spolku platit, že za splnění všech dalších podmínek plynoucích z § 29 odst. 2 zákona o obecním zřízení je obec povinna názvy v jazyce národnostní menšiny uvádět [o uvádění názvů v jazyce národnostní menšiny tedy není rozhodováno zastupitelstvem dle § 84 odst. 2 písm. r) obecního zřízení, neboť se nejedná o rozhodnutí o názvu, ale pouze o uvedení již existujícího názvu v jazyce národnostní menšiny]. Pokud obec požadavku výboru nevyhoví, může se výbor obrátit s podnětem ke kontrole výkonu samostatné působnosti na Ministerstvo vnitra podle obecního zřízení.

Spolek, který podává žádost, musí splnit dvě podmínky: musí zastupovat zájmy národnostní menšiny a musí působit alespoň 5 let na území obce. *První požadavek* lze mít za splněný tehdy, jestliže spolek dle svých stanov zastupuje zájmy té národnostní menšiny, v jejímž jazyce mají být názvy uváděny, tedy v jazyce národnostní menšiny, která tvoří podle posledních dvou sčítání lidu v obci alespoň 10 % občanů obce. Stanovy mohou upravit přímo, že daný spolek zastupuje zájmy dané národnostní menšiny, mohou tak však stanovit i obecně, bude-li se jednat o spolek zabývající se obecně problematikou národnostních menšin. V takovém případě však bude nutné, aby se spolek ve své činnosti fakticky a prokazatelně zabýval příslušnou národnostní menšinou. Je zároveň nutné, aby spolek zastupoval zájmy národnostní menšiny po celou zákonem stanovenou dobu (5 let) požadovaného působení v obci. *Druhá podmínka*, tedy působení na území obce alespoň 5 let, musí být splněna kontinuálně před podáním žádosti (samozřejmě lze započítat i dobu před účinností této novely). Nebude však nutné, aby spolek měl na území obce své sídlo, postačí, pokud zde má např. svou pobočku či pokud na území obce fakticky vykonává určitou činnost. „Působení“ na území obce se přitom musí týkat národnostních menšin (nebude tedy možné považovat uvedenou podmínku za splněnou, pokud spolek sice na území obce vykonává činnost více než 5 let, avšak problematice národnostních menšin se věnuje pouze krátkou dobu). Toto působení musí být skutečné, nikoli pouze formální; spolek bude muset prokázat, že na území obce skutečně vyvíjí konkrétní aktivity podporující národnostní menšiny. To zároveň znamená, že i *první požadavek*, tedy zastupování zájmů národnostní menšiny, musí být splněn po celou zákonem stanovenou dobu (tím bude bráněno situacím účelového měnění stanov spolku).

Písemnou žádost bude jménem spolku podávat ten, kdo je oprávněn za něj jednat navenek. Protože není podáním podle správního řádu, nebude žádost vyřizována ve správním řízení ani postupem podle části čtvrté správního řádu. Provedení této změny si vyžádaly praktické zkušenosti Rady vlády pro národnostní menšiny, neboť, dle jejích poznatků (viz Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2008, schválená usnesením ze dne 29. června 2009, č. 845), výbory pro národnostní menšiny ne vždy žádostem zástupců příslušné národnostní menšiny vyhověly, aniž by pro své odmítavé stanovisko měly legitimní důvody. Právě na tyto situace má novela reagovat tím, že zavádí možnost podání žádosti přímo spolkem. Podmínky jsou přitom nastaveny tak, aby žádost zástupců národnostní menšiny, podaná prostřednictvím výboru pro národnostní menšiny, i nadále představovala hlavní způsob pro prosazení vícejazyčných názvů a podání „kvalifikované“ žádosti spolkem bylo pouze výjimečným řešením v případech, kdy výbor svou úlohu zastupovat zájmy národnostní menšiny

neplní. Požadavek, aby spolek zastupoval zájmy národnostní menšiny (po celou zákonnou pětiletou dobu svého působení v obci) a zároveň, aby po tuto dobu působil na území obce, by měl zamezit zakládání spolků *ad hoc* pouze za účelem prosazení vícejazyčných názvů.

Obě uvedené podmínky by tedy měly zajistit, že vícejazyčné názvy bude prosazovat spolek v obci etablovaný.

Návrh je rovněž doplněn o nové omezení povinnosti označovat ulice v jazyce národnostní menšiny pouze tam, kde se k národnostní menšině hlásilo alespoň 10 % občanů v posledních dvou sčítáních lidu. Tím se zdůrazňuje, že nárok na označování ulic v jazyce národnostní menšiny by měl náležet té menšině, která je v dané obci (na daném území) usazena dlouhodoběji. Tato podmínka musí být splněna jak v případě žádosti spolku zastupujícího zájmy národnostní menšiny, tak v případě žádosti (iniciativy) výboru pro národnostní menšiny.

Zákon byl publikován ve Sbírce zákonů dne 6. dubna 2016 jako zákon č. 106/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon); účinnosti nabude 1. července 2016.

ČLÁNEK 12

Mezikulturní rozměr vzdělávání

Doporučení

89. *Poradní výbor vyzývá české státní orgány, aby pokračovaly ve snaze rozvíjet občanský a mezikulturní obsah v učebnicích a osnovách, a zajistily tak, aby výuka dějepisu dostatečně pokrývala období 20. století.*

Vzdělávací oblast Člověk a společnost v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní školy obsahuje vzdělávací obor Dějepis a vzdělávací obor Výchova k občanství. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podporuje rozvoj v těchto oborech aktivitami vyhlášenými v dotačních a rozvojových programech. Jedná se o programy: na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání a o pokusné ověřování systémové podpory občanského vzdělávání na školách. Ministerstvo průběžně aktualizuje Doporučení k výuce dějin 20. století.

Rovný přístup ke vzdělání, situace Romů

96. *Poradní výbor vyzývá státní orgány, aby zajistily přístup k předškolním zařízením pro všechny romské děti a zaručily, že osnovy v těchto mateřských školách odpovídají různorodým potřebám a mnohojazyčnému složení příslušných skupin.*

Do roku 2023 budou všichni žáci vzdělávání v jednotném kurikulu. Příloha upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání byla zrušena Opatřením ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 22. února 2016, kterým se v souladu s § 4 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.

V rámci cíle „Zvýšení přístupu romských dětí ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a péči“ je zajištěna dostupná infrastruktura pro předškolní vzdělávání dětí v mateřských školách tak, aby nedocházelo k segregaci romských dětí, a je zvyšována informovanost krajů a obcí o možnostech podpory pro zvýšení kapacit předškolních zařízení. Sledován bude počet procent, o který se zvýšila kapacita zařízení oproti výchozímu stavu. Novelou školského zákona bude zavedeno povinné předškolní vzdělávání od 5 let dítěte.²⁰ Dále bude zajištěno odborné vedení, vzdělávání a podpora pro všechny pracovníky školy pro začleňování romských dětí do předškolního vzdělávání a zvýšena odborná podpora pro pedagogické pracovníky školy při začleňování romských dětí do předškolního vzdělávání. Strategie míří také na zvyšování informovanosti romských rodičů o možnostech a přínosech předškolního vzdělávání (umístění dítěte do mateřské školy přednostně před přípravným ročníkem) a zajištění podpory rodičů pro umístování dětí do předškolního vzdělávání, a to jak systémovými opatřeními, tak i prostřednictvím spolupráce neziskových organizací, obcí a rodičů již od raného věku dítěte. Cílem je narůstající počet romských dětí (ve věku od 5 let) v mateřských školách v porovnání s rokem předcházejícím.

Dalším cílem Strategie je zajištění základních podmínek pro rozvoj inkluze romských žáků v hlavním vzdělávacím proudu a rozvoj inkluzivního vzdělávání. Jedná se o komplexní cíl směřující k plnohodnotné inkluzi romských dětí.

Nejprve bude zajištěno odborné vedení, vzdělávání a podpora pro všechny pracovníky školy pro začleňování romských dětí do základního vzdělávání a zvýšena odborná podpora pro pedagogické pracovníky školy při začleňování romských dětí do základního vzdělávání.

²⁰ <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=611>

Sledován bude zvyšující se počet pedagogických pracovníků, kteří aplikují v praxi dovednosti při začleňování romských dětí do vzdělávání.

Budou zajištěny motivační prázdninové programy a aktivity pro romské děti, a to zejména k překlenutí citlivého období přechodu žáků z prvního stupně na stupeň druhý a přechodu žáků z mateřské školy na první stupeň a současně bude posilována spolupráce školy s rodinou, a to především prostřednictvím proškolených pedagogů, asistentů pedagoga, institucí, jež zajišťují neformální vzdělávání a poskytují sociální ochranu, ochranu oprávněných zájmů dítěte, sociální pracovníky působícími na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností a poskytovateli služeb sociální prevence. K tomu účelu bude vytvořen systém podpory pro poskytování zájmového vzdělávání a programy pro romské děti a žáky během prázdnin a bude se sledovat zvyšující se počet škol realizujících spolupráci s rodinou prostřednictvím uvedených odborníků). Dále budou sledovány dopady novely školského zákona na rovný přístup ke vzdělání romských žáků a zapojeny organizace a instituce pracující s romskými žáky do nastavení vhodného způsobu navazujících prováděcích předpisů a nového systému stanovování míry podpory do financování regionálního školství.

S účinností od 1. září 2015 vstoupila v platnost novela školského zákona č. 82/2015 Sb. a zavedla možnost vzdělávání v přípravných třídách pro všechny žáky. Jedním z očekávaných účinků tohoto opatření je i vyloučení rizika segregace romských žáků v rámci předškolního vzdělávání.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v roce 2015 připravilo novelu školského zákona směřující k zavedení povinného posledního ročníku mateřských škol pro všechny žáky. Zároveň bude zachováno již dnes platné pravidlo bezplatnosti posledního ročníku mateřských škol. Cílem je zabezpečit úspěšný nástup všech dětí do základního vzdělávání. Novela je v současné době projednávána v Senátu ČR.

Povinný poslední ročník předškolního vzdělávání by měl být zaveden od 1. září 2017. Předpokladem je vytvoření dostatečných kapacit pro realizaci tohoto opatření. Za tímto účelem Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zřídilo v roce 2014 Fond na rozvoj kapacit mateřských a základních škol, z něhož mohou žádat o dotaci obce a svazky obcí zřizující mateřské a základní školy. V roce 2014 bylo schváleno 10 projektů k rozšíření kapacit mateřských a základních škol v celkové výši 2,8 mil. € a v roce 2015 dalších 40 projektů ve výši 12 mil. €. Do roku 2021 se předpokládá účast státního rozpočtu kapitoly ministerstva ve výši 55,6 mil. €.

Cílem povinného předškolního vzdělávání je, aby poslední rok před zahájením školní docházky všechny děti v mateřské škole měly co nejkvalitnější přípravu na úspěšný začátek v první třídě. Docházka dítěte po dobu povinného předškolního vzdělávání se bude primárně realizovat v mateřských školách, které jsou zapsané v rejstříku škol a školských zařízení. Vzhledem k tomu, že půjde o uložení povinnosti docházet do mateřské školy, musí být pro každé dítě vytvořeny podmínky pro její naplnění.

ČLÁNEK 14

Výuka minoritních jazyků a v minoritních jazycích a vzdělávání v těchto jazycích

Doporučení

101. *Poradní výbor vyzývá státní orgány, aby situaci i nadále monitorovaly ve spolupráci se zástupci národnostních menšin a hodnotily, zda rámec výuky minoritních jazyků a v minoritních jazycích odpovídá skutečným potřebám a případně podnikly kroky nezbytné k odstranění nedostatků.*

102. *Státní orgány by měly zintenzivnit své úsilí a poskytnout příslušníkům romské komunity lepší příležitosti vzdělávání v jejich jazyce podle poptávky.*

Vzdělávání příslušníků národnostních menšin se řídí zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Problematika vzdělávání národnostních menšin je obsažena v níže uvedených ustanoveních § 13 a § 14 zákona:

§ 13 Vyučovací jazyk

- (1) Vyučovacím jazykem je jazyk český.
- (2) Příslušníkům národnostních menšin se zajišťuje právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny, a to za podmínek stanovených v § 14.
- (3) Ministerstvo může povolit vyučování některých předmětů v cizím jazyce.
- (4) V oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou, v nichž se podle rámcového vzdělávacího programu povinně vyučují některé předměty v cizím jazyce, jsou vyučovacími jazyky český jazyk a příslušný cizí jazyk.
- (5) Ve vyšších odborných školách může být vyučovacím jazykem cizí jazyk.

§ 14 Vzdělávání příslušníků národnostních menšin

- (1) Obec, kraj, popřípadě ministerstvo zajišťuje pro příslušníky národnostních menšin vzdělávání v jazyce národnostní menšiny v mateřských, základních a středních školách, a to v obcích, v nichž byl v souladu se zvláštním právním předpisem zřízen výbor pro národnostní menšiny, pokud jsou splněny podmínky stanovené tímto zákonem.
- (2) Třidu příslušného ročníku mateřské školy lze zřídit, pokud se ke vzdělávání v jazyce národnostní menšiny přihlásí nejméně 8 dětí s příslušností k národnostní menšině,
  - třídu příslušného ročníku základní školy lze zřídit, pokud se ke vzdělávání v jazyce národnostní menšiny přihlásí nejméně 10 žáků s příslušností k národnostní menšině;
  - mateřskou školu nebo základní školu s jazykem národnostní menšiny lze zřídit za předpokladu, že všechny třídy budou v průměru naplněny nejméně 12 dětmi nebo žáky s příslušností k národnostní menšině v jedné třídě.
- (3) Třidu příslušného ročníku střední školy lze zřídit, pokud se ke vzdělávání v jazyce národnostní menšiny přihlásí nejméně 12 žáků s příslušností k národnostní menšině;
  - střední školu s jazykem národnostní menšiny lze zřídit za předpokladu, že všechny třídy budou v průměru naplněny nejméně 15 žáky s příslušností k národnostní menšině.
- (4) Při organizaci vzdělávání v jazyce národnostní menšiny přihlížejí obce, kraje, popřípadě ministerstvo k dostupnosti tohoto vzdělávání. Vzdělávání v jazyce národnostní menšiny může zajistit i svazek obcí, popřípadě se na způsobu zajištění, včetně financování, mohou dohodnout obce mezi sebou, popřípadě obec s krajem.
- (5) Nejsou-li splněny podmínky uvedené v odstavcích 2 a 3, může ředitel školy se souhlasem zřizovatele stanovit ve školním vzdělávacím programu předměty nebo jejich části, v nichž se vzdělávání uskutečňuje dvojjazyčně, a to jak v českém jazyce, tak v jazyce národnostní menšiny.
- (6) Ve školách se vzděláváním v jazyce národnostní menšiny se vydávají vysvědčení, výuční listy, diplomy o absolutoriu dvojjazyčně, a to v jazyce českém a v jazyce národnostní menšiny.

Na základních školách může být romský jazyk vyučován jako další cizí jazyk nebo jako volitelný předmět. Výukou romského jazyka mimo školu se zabývají i nestátní neziskové organizace, které jsou podporovány v rámci dotačního programu na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy.

Dotační program Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, určený na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy, je rozdělen do dvou modulů:

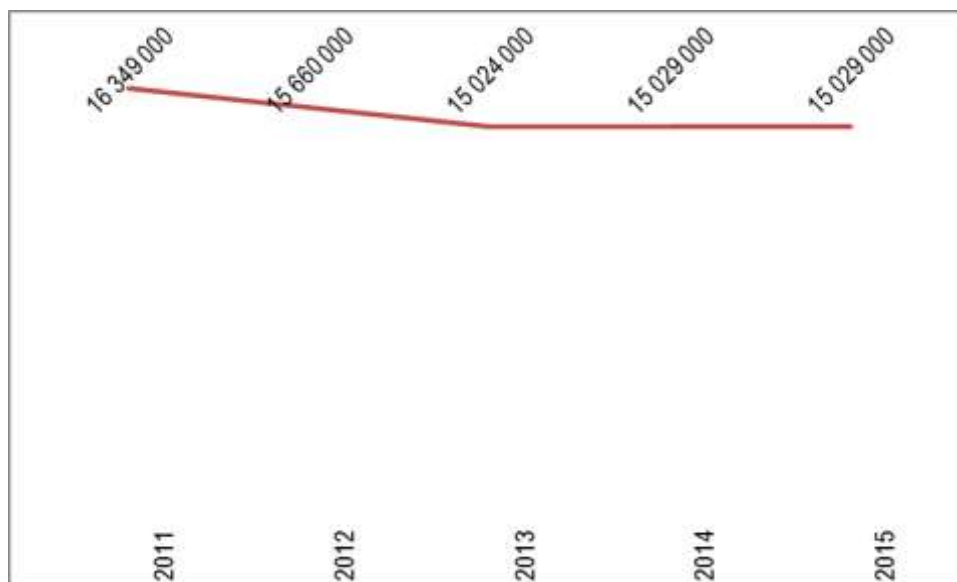
- Vzdělávání v jazycích národnostních menšin

Podporuje vzdělávací projekty menšin žijících na území České republiky. Podpora je uskutečňována v souladu s právními předpisy, např. § 11 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, nebo § 14 školského zákona.

- Podpora multikulturní výchovy

Podporuje projekty vzdělávání, které jsou zaměřené na potírání rasové a národnostní nesnášenlivosti, antisemitismu, extremismu, xenofobie atp. Prostřednictvím dotačního programu je plněna řada mezinárodních smluv i vládních usnesení – např. Strategie boje proti extremismu, Charta evropských či menšinových jazyků, Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin, Mezinárodní konference Fenomén Holocaust, atp.

Graf 7 Dotace programu podpory vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy za posledních 5 let

ČLÁNEK 15

Účast příslušníků národnostních menšin v rozhodovacím procesu

Doporučení

106. *Poradní výbor znovu vyzývá státní orgány, aby na základě konzultací se zástupci národnostních menšin přezkoumaly legislativní ustanovení a správní pravidla a postupy upravující zakládání, jmenování a fungování výborů pro národnostní menšiny s cílem odstranit zjištěné nedostatky.*

107. *Dále vyzývá státní orgány, aby přehodnotily postupy jmenování členů výborů pro národnostní menšiny s cílem zajistit větší zapojení organizací národnostních menšin do tohoto procesu a zajistit, aby jmenovaní představitelé měli důvěru a podporu národnostní menšiny, kterou zastupují.*

Pokračoval proces návrhu novelizace zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších úprav (dále jen „zákon o obcích“), jak o ní byla podávána informace v minulých Zprávách. V usnesení vlády ke Zprávě za rok 2008 (ze dne 29. června 2009 č. 845) byl uložen úkol ministru vnitra navrhnout při novelizaci uvedeného zákona změnu iniciovanou Radou. Novela se národnostních menšin týká ve dvou bodech: změny pravidel pro zřizování výboru pro národnostní menšiny a pro označování ulic a jiných veřejných prostranství v jazyce národnostní menšiny. Navržená změna, vycházející z praktických zkušeností se zřizováním výborů i s označováním veřejných prostranství, byla již v květnu 2009 schválena Radou. Ministerstvo vnitra ve spolupráci se sekretariátem Rady poté připravilo legislativní návrh příslušné právní úpravy, která byla dne 9. ledna 2013 schválena vládou (usnesením č. 1) a byla zařazena do procesu projednávání Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR jako tisk 904/0 (navržena na pořad 54. schůze od 11. června 2013).²¹ Potom se ale po rozpuštění Poslanecké sněmovny v srpnu 2013 celý legislativní proces vrátil na začátek. Z tohoto důvodu byl v usnesení ke Zprávě za rok 2013 uložen ministru vnitra znovu úkol předložit nový návrh zákona vládě.²² Návrh novely zákona o obcích byl po meziresortním připomínkovém řízení schválen vládou dne 8. dubna 2015 a byl projednáván Poslaneckou sněmovnou (sněmovní tisk č. 454). Třetí čtení proběhlo dne 10. února 2016 a návrh byl Poslaneckou sněmovnou schválen (č. 106/2016 Sb.). Senátem byl pak schválen dne 16. března 2016 a dne 22. března t.r. podepsán prezidentem republiky. Byl publikován ve Sbírce zákonů dne 6. dubna 2016 jako zákon č. 106/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon); účinnosti nabude 1. července 2016.

K tomuto doporučení si dovoluujeme upřesnit, že v současné době je v Senátu Parlamentu České republiky projednáván *vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), dostupný jako sněmovní tisk č. 454 - viz též připomínka k bodu 76.*

Uvádíme, že výše citovaný vládní návrh zavádí novou úpravu výboru pro národnostní menšiny na úrovni územních samospráv, a to následujícím způsobem:

- § 117 odst. 3 zákona o obcích zní „*Obec, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů obce hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny, pokud o to písemně požádá spolek zastupující zájmy národnostní menšiny. Nejméně polovinu členů výboru musí tvořit příslušníci národnostních menšin, ledaže tuto podmínku nelze splnit pro nedostatek kandidátů z řad národnostních menšin.*“
- § 78 odst. 2 včetně poznámky pod čarou č. 31 zákona o krajích zní: „*Kraj, v jehož územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 5 % občanů kraje hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje*

²¹ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=904&CT1=0>

²² Usnesení vlády č. 455 ze dne 16. června 2014.

výbor pro národnostní menšiny, pokud o to písemně požádá spolek zastupující zájmy národnostní menšiny^{31**}. Nejméně polovinu členů výboru musí tvořit příslušníci národnostních menšin, ledaže tuto podmínku nelze splnit pro nedostatek kandidátů z řad národnostních menšin."

---

^{31**} § 5 zákona 6. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. §214 občanského zákoníku.

§ 78 odstavec 2 včetně poznámky pod čarou č. 33 zákona o hl. m. Praze zní: „Pokud v územním obvodu hlavního města Prahy žije podle posledního sčítání lidu alespoň 5 % občanů hlavního města Prahy hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje zastupitelstvo hlavního města Prahy výbor pro národnostní menšiny, pokud o to písemně požádá spolek zastupující zájmy národnostní menšiny^{33*}. Nejméně polovinu členů výboru musí tvořit příslušníci národnostních menšin, ledaže tuto podmínku nelze splnit pro nedostatek kandidátů z řad národnostních menšin."

---

^{33*} § 5 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. § 214 občanského zákoníku.

Důvodová zpráva k tomuto uvádí, že navrhované ustanovení na základě praktických zkušeností se zřizováním výborů pro národnostní menšiny (a na základě zadání vlády plynoucího z jejího usnesení ze dne 29. června 2009, č. 845) nově upravuje mechanismus jejich ustavování. Zákon především nově podmiňuje povinné zřízení výboru nejen tím, že při posledním sčítání lidu se v obci hlásilo více než 10 % občanů obce k jiné než české národnosti (není třeba, aby v obci existovala jedna národnost s více než 10 % občanů obce, postačí, pokud všechny v obci se nacházející národnosti jiné než české celkem tvoří alespoň 10 % občanů obce), ale též tím, že o zřízení výboru písemně požádal spolek zastupující zájmy národnostní menšiny. Změna vychází vstříc potřebám praxe, neboť sčítání lidu probíhá zpravidla v desetiletém intervalu a přítomnost národnostních menšin v obci se tudíž může měnit, aniž by však povinnost obce zřídit výbor zanikla. Z praxe jsou známy i situace, kdy po posledním sčítání lidu národnostní menšina v obci postupně zcela vymizela, avšak obec přesto měla povinnost mít ustavený výbor pro národnostní menšiny.

Takové situaci by měl zákon zamezit tím, že pro povinné zřízení výboru nově předpokládá iniciativu, tedy *zájem* ze strany samotných národnostních menšin. Písemnou žádost může podat spolek, který dle svých stanov zastupuje zájmy některé z národnostních menšin, jež jsou v dané obci přítomny. Účinky žádosti se vztahují pouze na funkční období zastupitelstva, neboť jeho uplynutím veškeré výbory zřízené zastupitelstvem končí svou činnost.

Novela zachovává podmínku, aby členy výboru byli příslušníci národnostních menšin, odstraňuje však požadavek, aby se jednalo o kandidáty delegované spolkem utvořeným podle zvláštního zákona, neboť takový požadavek poměrně problematicky omezoval vůli zastupitelstva obce svobodně rozhodovat o složení výborů (zastupitelstvo obce v tomto případě bylo výběrem pouze z návrhů spolku).

Kromě toho byla taková konstrukce sporná i z hlediska přístupu do výboru pro ostatní příslušníky národnostních menšin, kteří nebyli organizováni v žádném spolku. Text zákona se naopak výslovně doplňuje o řešení situace, kdy budou splněny podmínky pro vznik výboru (existence národnostních menšin a písemná žádost spolku), avšak v obci nebude zájem o členství ve výboru. V takovém případě povinnost zřídit výbor nezaniká, není však nezbytné obsadit jej alespoň z jedné poloviny příslušníky národnostních menšin. Spolky samozřejmě neztrácejí své oprávnění navrhnout zastupitelstvu obce členy výboru, toto oprávnění však budou realizovat v režimu „obecného“ petičního práva. Příslušníci národnostních menšin mohou být zastupitelstvem vybíráni nejen z členů zastupitelstva nebo z občanů obce, ale členem výboru může být jakýkoli příslušník národnostní menšiny (podle § 2 odst. 2 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, je příslušníkem národnostní menšiny občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti; podle § 2 odst. 1 téhož zákona je národnostní menšina společenství občanů ČR žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi,

tvorí početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo).

Zastupitelstvo obce může zřídit výbor pro národnostní menšiny i tehdy, pokud nebudou splněny zákonné podmínky, tedy jestliže počet občanů obce hlásících se k jiné než české národnosti nepřesáhne 10 % nebo sice tuto hranici přesáhne, avšak požadavek na zřízení výboru nebude uplatněn. V takovém případě však není zastupitelstvo obce vázáno podmínkou, aby členy výboru byly alespoň z poloviny příslušníci národnostních menšin.

Podobná situace může nastat i v souvislosti s novým sčítáním lidu. Jestliže zastupitelstvo obce zřídilo v souladu s výsledky sčítání lidu výbor pro národnostní menšiny a z nového sčítání lidu vyplyne, že obec již nadále nesplňuje podmínku pro povinné zřízení takového výboru (10 % příslušníků národnostních menšin), může zastupitelstvo obce rozhodnout o jeho zrušení. Pokud tak ovšem neučiní, výbor je zřízen i nadále, a to až do zvolení nového zastupitelstva obce.

Shora uvedené závěry jsou vztaženy i na kraje a hl. m. Prahu.

Účast Romů

Doporučení

112. Státní úřady musí podniknout kroky ke zlepšení životních podmínek Romů, zejména vytvořit podmínky, které by umožnily přestěhovat obyvatele ubytoven do odpovídajících sociálních bytů.

Další cíl Strategie směřuje k zajištění rovného přístupu Romů k důstojnému bydlení. Specifickým cílem je podpora nediskriminačního přístupu Romů k bydlení.²³ Budou tak sledovány a vyhodnocovány bariéry a diskriminační okolnosti, které brání Romům v přístupu k bydlení (zejména pak sociálnímu / obecnímu a k tržnímu nájemnímu) a dávány podněty k řešení kompetentním orgánům. Bude vypracována analýza zaměřená na zmapování bariér a diskriminační okolnosti, které brání Romům v přístupu k bydlení.

Dále bude při tvorbě koncepce sociálního a podporovaného bydlení a dalších opatření v této oblasti zohledňována situace romských rodin, především rodin s více dětmi, s respektováním východiska, že rodiny s dětmi by měly vždy bydlet v bytech, a že žádné dítě by nemělo vyrůstat na ubytovně. Zákon o sociálním bydlení by měl být předložen ministerstvem práce a sociálních věcí v první polovině roku 2016.²⁴ Romové musí mít rovný přístup k sociálnímu nebo podporovanému bydlení.

Ve všech připravovaných nástrojích podpory bydlení jsou sledovány dopady na Romy a jsou navrhovány úpravy kritérií a programů tak, aby Romové nebyli z podpory vylučováni.

Specifický cíl Strategie má poté záměr systematicky odstraňovat využívání podstandardního bydlení, zejména ubytoven, pro účely trvalého bydlení. Budou vyhodnocovány realizované intervence v oblasti bydlení z hlediska dodržování základních standardů bydlení, funkčnosti, ale také práv dotčených osob zejména s ohledem na práva dětí. Výsledkem bude snižující se počet dětí do 15 let ve společně posuzovaných domácnostech příjemců doplatku na bydlení v ubytovacích zařízeních a jiných než obytných prostorech.

Dále bude zajištěno, aby krizová pomoc a azylové domy pro rodiny s dětmi, které jsou ohroženy bezdomovectvím, respektovala princip nerozdělování rodin. Celkově by mělo docházet ke snižujícímu se počtu romských rodin, které žijí na ubytovnách.

Každé plánované opatření (program, projekt, podpora) při plánovaných intervencích v oblasti bydlení bude předem vyhodnoceno z hlediska možných segregačních a desegregačních dopadů ve vztahu k Romům a dalším menšinám v daném území či lokalitě. Žádná intervence nepodporuje segregaci v oblasti bydlení.

²³ Strategie romské integrace do roku 2020, Úřad vlády ČR, Praha 2015, s. 61.

²⁴ <http://www.mpsv.cz/cs/22524>